

الله الرحمن الرحيم

**گذر زمان عطف به ما سبق نمی شود
قدر لحظات زندگی را بدانیم**

تحفه‌ی پیش رو را تقدیم می‌کنم به پدر و مادرم، ستارگان
فروزان زندگی ام، به پاس همه‌ی خوبی‌ها، مهربانی‌ها و
زحماتشان. باشد که ایشان نزد حضرت حق، برای این همه
فداکاری، همچون سایر فرشتگان روی زمین، ماجور باشند.
گشتم و گشتم ثوابی بالاتر از بندگی پدر و مادر نیافتم...

راجهت بهتر بنستن سببم ديوان بين المللي كيفري

۴۸ پرسش و پاسخ
درباره ديوان بين المللي كيفري

| دكتور محمد مهدى سيدناصرى |
| مدرس دانشگاه |

واحد حقوق و روابط بین‌الملل
مؤسسه‌ی نشر و تحقیقات ذکر

دفتر و فروشگاه مرکزی:

تهران، خ انقلاب، خ فلسطین جنوبی، خ محتشم، شماره‌ی ۲۰، طبقه‌ی همکف، واحد ۱
تلفن: ۶۶۴۱۰۵۴۱ (خط ۵) • تلفکس: ۶۶۴۶۸۲۶۳ • کدپستی: ۱۳۱۵۸۴۴۵۴۷
اینستاگرام: ghasedakbooks • تلگرام: @ghasedakbooks • فروشگاه آنلاین: www.ghasedakbooks.ir

دیوان بین‌المللی کیفری رابتر بشناسیم

دکتر محمدمهدی سیدناصری (مدرس دانشگاه)

مدیر هنری: حسین نیلچیان

اجرای جلد: فریدون حقیقی

صفحه‌آرایی: کارگاه گرافیک قاصدک

زیر نظر شورای بررسی

لیتوگرافی: گلپا • کد: ۹۹/۹۹۶

چاپ چهارم: ۱۴۰۰ • تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۷-۱۴۲-۵

کلیه‌ی حقوق چاپ و نشر انحصاراً برای

موسسه‌ی نشر و تحقیقات ذکر محفوظ است.

قیمت: ۲۷۰۰۰ تومان

چاپ چهارم

سرشناسه: سیدناصری، محمدمهدی، ۱۳۷۰-

عنوان و نام پدیدآور: دیوان بین‌المللی کیفری را بهتر بشناسیم/محمدمهدی سیدناصری

مشخصات نشر: تهران: موسسه نشر و تحقیقات ذکر.

مشخصات ظاهری: ۱۱۲ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۷-۱۴۲-۵

وضعیت فهرست نویسی: فیبا / یادداشت: کتابنامه.

موضوع: دیوان بین‌المللی کیفری - International Criminal Court

شناسه افزوده: موسسه نشر و تحقیقات ذکر

رده‌بندی کنگره: KZ۷۲۲۰

رده‌بندی دیویی: ۳۴۵/۰۱

شماره کتابشناسی ملی: ۷۳۰۰۳۱۲

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول: آشنایی با سازمان ملل متحد به زبان ساده	۱۳
۱. اندیشه ایجاد جامعه ای آرام در جهان چگونه شکل گرفت؟ ..	۱۵
۲. جامعه ملل چه زمانی تأسیس شد؟	۱۶
۳. چرا سازمان ملل متحد تأسیس شد؟	۱۹
۴. یا سازمان ملل متحد حکومتی جهانی محسوب می شود؟ ..	۲۷
۵. آیا سازمان ملل متحد ابزار کشورهای بزرگ و قدرتمند است؟	۲۷
۶. آیا کشورها حاکمیت خود را در سازمان ملل متحد واگذار می کنند؟	۲۸
۷. وظایف و اهداف سازمان ملل متحد چیست؟	۲۸
۸. ساختار سازمان ملل متحد چگونه است؟	۲۹
۹. اصول راهنمای سازمان ملل متحد چیست؟	۳۱
۱۰. طرح و رنگ پرچم سازمان ملل متحد چگونه است؟	۳۱
فصل دوم: آشنایی با دیوان بین المللی کیفری به زبان ساده ..	۳۳
۱۱. حقوق بین الملل چیست؟	۳۵
۱۲. حقوق بین الملل کیفری به چه معنا می باشد؟	۳۷

۱۳. ماجرای دادگاه نورنبرگ چه بوده است؟ ۳۸
۱۴. دادگاه توکیو به اتهامات چه افرادی رسیدگی کرد؟ ۴۱
۱۵. چرا دادگاه بین‌المللی کیفری یوگسلاوی سابق تأسیس شد؟ ۴۴
۱۶. دادگاه کیفری بین‌المللی برای رواندا به اتهامات چه افرادی رسیدگی کرد؟ ۴۶
۱۷. هیئت ویژه برای جرایم ویژه در دادگاه‌های محلی دلی، تیمور شرقی چگونه بود؟ ۵۴
۱۸. دیوان بین‌المللی دادگستری چه می‌کند؟ ۶۱
۱۹. شورای امنیت سازمان ملل متحد چه می‌کند؟ ۶۳
۲۰. دیوان بین‌المللی کیفری برای چه تأسیس شد؟ ۶۵
۲۱. مقر دیوان بین‌المللی کیفری در کجا قرار دارد؟ ۶۷
۲۲. دیوان بین‌المللی کیفری چند عضو دارد؟ ۶۷
۲۳. آیا ایران عضویت در دیوان بین‌المللی کیفری را پذیرفته است؟ ۶۸
۲۴. چرا آمریکا و کشورهای دیگر عضویت در دیوان بین‌المللی کیفری را نپذیرفته‌اند؟ ۶۸
۲۵. نشان رسمی دیوان بین‌المللی کیفری چگونه است؟ ۶۹
۲۶. زبان‌های رسمی دیوان بین‌المللی کیفری چیست؟ ۷۰
۲۷. هزینه‌های دیوان بین‌المللی کیفری چگونه تأمین می‌شود؟ ۷۰
۲۸. اصول و راهنمای دیوان بین‌المللی کیفری چیست؟ ۷۱
۲۹. فرآیند تدوین و تصویب اساسنامه رم چگونه بوده است؟ ۷۲
۳۰. ساختار و ماهیت اساسنامه رم چگونه است؟ ۷۵
۳۱. موضوع نخستین جلسه دادرسی دیوان بین‌المللی کیفری چه بود؟ ۷۶
۳۲. ساختار دیوان بین‌المللی کیفری چگونه است؟ ۷۶

۳۳. دادستان کل دیوان عالی کیفری بین‌المللی در چه مواردی وارد عمل می‌شود؟ ۷۶
۳۴. دیوان بین‌المللی کیفری تا به امروز به چه مواردی رسیدگی کرده است؟ ۷۷
۳۵. چه زمانی دیوان کیفری بین‌المللی اقدام به عمل می‌کند؟ ۷۸
۳۶. اصل صلاحیت دیوان بین‌المللی کیفری چگونه است؟ ۷۹
۳۷. چطور کشورها می‌توانند مانع از محاکمه شهروندان خود در دیوان بین‌المللی کیفری شوند؟ ۹۳
۳۸. برای آغاز تحقیقات در دیوان بین‌المللی کیفری چند روش پیش‌بینی شده است؟ ۹۳
۳۹. شباهت‌ها و تفاوت‌های دیوان بین‌المللی کیفری با سازمان ملل متحد چیست؟ ۹۵
۴۰. آیا از نظر مناسبات حقوقی دیوان بین‌المللی کیفری و سازمان ملل متحد با هم در ارتباط هستند؟ ۹۶
۴۱. رابطه‌ی دیوان بین‌المللی کیفری با شورای امنیت چگونه است؟ ۹۶
۴۲. تفاوت دیوان بین‌المللی کیفری با دیوان بین‌المللی دادگستری چیست؟ ۹۷
۴۳. آیا دیوان بین‌المللی کیفری به جرایم محیط زیستی هم می‌پردازد؟ ۹۸
۴۴. قضاات دیوان بین‌المللی کیفری چگونه انتخاب می‌شوند؟ ۹۹
۴۵. مدت زمان خدمت قضاات دیوان بین‌المللی کیفری چقدر است؟ ۱۰۲
۴۶. چرا برخی از دولت‌های آفریقایی از دیوان بین‌المللی کیفری

- انتقادی می‌کنند؟ ۱۰۳
۴۷. چرا ایالات متحده آمریکا دیوان بین‌المللی کیفری را تحریم کرده است؟ ۱۰۴
۴۸. پیشینه تحقیقات در باره افغانستان چیست؟ ۱۰۴
- منابع و مأخذ** ۱۰۶

مقدمه

اگر سابقه دادگاه‌های مربوط به حقوق کیفری بین‌المللی را مورد مطالعه قرار دهیم متوجه خواهیم شد که اولین دادگاه کیفری با مشخصات امروزی دادگاه بین‌المللی، دادگاه جنایات جنگ دوم جهانی در دو شهر توکیو و نورنبرگ بوده است. این دادگاه‌ها در همان دوره و پس از رسیدگی به جنایات عاملان آلمانی و ژاپنی، به کار خود پایان دادند. مورد دوم مربوط به جنایات واقع شده در یوگسلاوی سابق است. بین این دو دادگاه یک فاصله چند دهه ای وجود دارد که نقش جنگ سرد را در پیشرفت یا عدم پیشرفت حقوق و علی‌الخصوص حقوق کیفری بیشتر می‌نمایاند. یک سال بعد نیز در سال ۱۹۹۴ میلادی شورای امنیت یک بار دیگر، یک جنایت بین‌المللی دیگر را مشمول حقوق کیفری بین‌المللی دانسته و دادگاهی را بدین منظور پایه ریزی کرد. این بار جنایات واقع شده در رواندا مستلزم رسیدگی در یک دادگاه شده بود. دادگاه‌های نورنبرگ و توکیو نیز با دادگاه‌های یوگسلاوی و رواندا

از یک جنس نیستند. دو دادگاه نوع اول توسط فاتحان جنگ جهانی تشکیل شده بودند و دادگاه‌های نوع دوم توسط مراجع بین‌المللی پایه‌گذاری شده بودند. از طرف دیگر ضمانت اجرای دادگاه‌های نوع دوم توسط سازمان ملل متحد و علی‌الخصوص شورای امنیت حمایت می‌شدند. البته یک سری نکات مشترک نیز بین آن‌ها وجود داشت. مهمترین نکات این بود که هر دو نوع، صلاحیت زمانی و مکانی محدودی داشتند. بدین معنی که تنها جرائمی را در یک دوره محدود زمانی و در یک منطقه محدود مکانی شامل می‌شدند. علاوه بر آن هر دو نوع دادگاه، نسبت به اشخاص معینی دست به اعمال صلاحیت زده بودند و به غیر از آن‌ها نمی‌توانستند در موارد دیگر حتی با جرائمی شدیدتر اعمال صلاحیت کنند. این‌ها خصوصیات یک دادگاه اختصاصی و موردی است.

این موردی بودن، باعث می‌شد که نتوان از آن‌ها به عنوان یک دیوان بین‌المللی کیفری دائمی سود برد. تشکیل چنین دیوانی نیازی ضروری به شمار می‌رفت که هر چند تفکر آن به مدت‌ها قبل برمی‌گشت ولی اقدام به آن امروزه و پس از امضای اساسنامه دیوان نیز به مرحله عمل واقعی نرسیده است. با همه این احوال جامعه جهانی در اواخر قرن بیستم به حدی از بلوغ رسید که با پیشنهاد سازمان ملل متحد، به فکر عملی ساختن ایده دیوان

بین‌المللی کیفری بیفتند. بدین منظور نشست‌های ۱۷ ژوئیه ۱۹۹۸ میلادی در شهر رم برگزار گردید و در آن اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی که به «اساسنامه رم» معروف است به امضا رسید. از مجموع ۱۶۰ کشور حاضر در این نشست، ۱۲۰ کشور این سند را امضا کردند. در این اساسنامه صلاحیت دیوان به شکلی دقیق و محدود تبیین شده است تا هم به اصل قانونی بودن جرم و مجازات لطمه وارد نشود و هم حساسیت دولت‌ها نسبت به صلاحیت دیوان تبیین شده بود و سعی بر این بود تا مواردی نیز پس از قطعی شدن تشکیل دیوان و کسب تجربه لازم توسط آن طراحی گردد. این سند، یک سند پیچیده است که در آن سعی شده است دیوان را یک عامل تقویت‌کننده و مکمل، در خدمت نظام‌های قضایی ملی قرار دهند. اصلی‌ترین شعار را که می‌توان در تعریف سند ذکر نمود شعار اساسی حقوق جزا مبنی بر جلوگیری از بدون مجازات ماندن کلیه جرایم توسط نظام‌های کیفری است. دیوان بین‌المللی کیفری نیز همانند دادگاه‌های ذکر شده فقط به جرایم اشخاص حقیقی رسیدگی می‌کند و همواره سعی دارد تا با تبیین دقیق فرایند پذیرش دعوا، رابطه‌ای صحیح و در عین حال غیرمحرک بین دادگاه ملی و بین‌المللی تنظیم نماید. دیوان برای رسیدن به موفقیت، به چند عامل اساسی نیازمند است. یکی از این عوامل حمایت وسیع جهانی از آن است. شورای امنیت یکی